

MINTAQAVIY TURIZM SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ICHKI ZAXIRALARIDAN FOYDALANISH

Naurizbaev Aliakbar Rustamovich

University of Innovation Technologies dotsenti
iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

ORCID: 0009-0007-6728-4887

E-mail: akbarshox_9292@uit.uz

Annotatsiya

Mazkur maqolada mintaqaviy turizm samaradorligini oshirishda ichki zaxiralardan foydalanish masalasi tahlil qilindi. Tadqiqotda Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida turizm sohasining mavjud holati, rivojlanish omillari va muammolari o'rganildi. Ichki zaxiralar sifatida kadrlar salohiyati, infratuzilma imkoniyatlari va boshqaruv jarayonlari baholandi. Mavsumiylikning salbiy ta'siri aniqlandi hamda uni kamaytirish yo'llari asoslandi. Tahlil natijasida xizmatlar sifatini oshirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish, ichki turizmni rivojlantirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish bo'yicha takliflar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari mintaqaviy turizmni barqaror rivojlantirishga xizmat qilishi ko'rsatildi.

Kalit so'zlar: mintaqaviy turizm, ichki zaxiralar, samaradorlik, mavsumiylik, infratuzilma, kadrlar salohiyati, xizmat sifati, raqamlashtirish

Аннотация

В статье проанализированы вопросы повышения эффективности регионального туризма за счет использования внутренних резервов. В качестве примера рассмотрена Республика Каракалпакстан, изучены текущее состояние туристической отрасли, факторы развития и существующие проблемы. Оценены внутренние ресурсы, включая кадровый потенциал, инфраструктуру и управленческие процессы. Выявлено влияние сезонности и обоснованы пути его снижения. По результатам анализа предложены меры по повышению качества услуг, модернизации инфраструктуры, развитию внутреннего туризма и внедрению цифровых технологий. Показано, что использование внутренних резервов способствует устойчивому развитию регионального туризма.

Ключевые слова: региональный туризм, внутренние резервы, эффективность, сезонность, инфраструктура, кадровый потенциал, качество услуг, цифровизация

Abstract

This article analyzed the use of internal reserves to improve the efficiency of regional tourism. The Republic of Karakalpakstan was examined as a case study, focusing on the current state of the tourism sector, development factors, and existing challenges. Internal resources such as human capital, infrastructure, and management processes were evaluated. The impact of seasonality was identified, and approaches to reduce it were substantiated. Based on the analysis, measures were proposed to enhance service quality, modernize infrastructure, develop domestic tourism, and implement digital technologies. The results showed that effective use of internal reserves contributes to sustainable development of regional tourism.

Keywords: regional tourism, internal reserves, efficiency, seasonality, infrastructure, human capital, service quality, digitalization

KIRISH

Globalashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm sohasi hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini jadallashtiruvchi muhim omillardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Turizm nafaqat iqtisodiy daromad manbai, balki yangi ish o'rinlarini yaratish, infratuzilmani rivojlantirish, hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish hamda madaniy merosni asrash va targ'ib qilishda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli O'zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

Mintaqaviy turizmni rivojlantirish ayniqsa tabiiy, tarixiy va madaniy resurslarga boy hududlarda muhim ahamiyat kasb etadi. Qoraqalpog'iston Respublikasi ana shunday hududlardan biri bo'lib, uning noyob geografik joylashuvi, Orolbo'yi hududining o'ziga xos tabiati, boy tarixiy merosi va etnografik xususiyatlari turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Nukus shahridagi I.V. Savitskiy nomidagi Davlat san'at muzeyi, qadimiy Xorazm yodgorliklari hamda ekologik turizm yo'nalishlari mintaqaning turistik salohiyatini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi.

Shu bilan birga, mavjud salohiyatdan to'liq foydalanilmayotgani kuzatilmoqda. Turizm oqimining mavsumiyligi, infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, xizmatlar sifati va kadrlar malakasi bilan bog'liq muammolar mintaqaviy turizm samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, kuz-qish mavsumlarida turistik faollikning pasayishi soha daromadlarining qisqarishiga va bandlik darajasining kamayishiga olib kelmoqda.

Mazkur sharoitda turizm samaradorligini oshirishda ichki zaxiralardan foydalanish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ichki zaxiralar - bu mavjud resurslar, boshqaruv imkoniyatlari va tashkiliy salohiyatdan samarali foydalanish orqali qo'shimcha iqtisodiy natijalarga erishish imkonini beruvchi omillardir. Ularni aniqlash va amaliyotga joriy etish katta hajmdagi tashqi investitsiyalarni talab qilmasdan turib, turizm faoliyatini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mazkur maqolaning maqsadi mintaqaviy turizm samaradorligini oshirishda ichki zaxiralardan foydalanish yo'llarini ilmiy asosda tahlil qilish, ularning iqtisodiy ahamiyatini ochib berish hamda Qoraqalpog'iston Respublikasi sharoitida amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqaviy turizm samaradorligini oshirish masalasi iqtisodiy adabiyotlarda keng o'rganilgan bo'lib, unda asosiy e'tibor turizmning hududiy rivojlanishiga ta'siri, resurslardan foydalanish darajasi hamda boshqaruv samaradorligiga qaratilgan. Turizmning hududiy rivojlanish omili sifatidagi ahamiyati Kapustina tomonidan asoslab berilib, unda ichki turizmni rivojlantirish mintaqaviy iqtisodiy o'sish va bandlikni ta'minlashning muhim vositasi sifatida baholanadi [1].

Mamanabieva va Muminova tadqiqotlarida turizm barqaror rivojlanishning muhim komponenti sifatida ko'rib, unda hududiy resurslardan oqilona foydalanish va

xizmatlar sifatini oshirish zarurligi ta'kidlangan [2]. Shu bilan birga, turizm samaradorligini oshirishda boshqaruv mexanizmlarining o'rnini Lazarev tomonidan chuqur tahlil qilinib, ichki zaxiralardan foydalanish samaradorlikni oshirishning muhim omili sifatida ko'rsatiladi [3].

Xorijiy tadqiqotlarda ham turizm samaradorligini baholash mezonlari va indikatorlari ishlab chiqilgan. Romanyuk va Gareev mintaqalarda turizm xizmatlari samaradorligini baholash uchun ko'rsatkichlar tizimini taklif etib, bu jarayonda infratuzilma, xizmat sifati va boshqaruv samaradorligi muhimligini ko'rsatadi [4]. Sustar va Azic tadqiqotlarida turizm mavsumiylikni asosiy muammolardan biri sifatida baholanib, u resurslardan foydalanish samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi ilmiy asoslangan [5].

Turizm mavsumiylikni tartibga solish masalalari Kozlov tomonidan o'rganilib, unda mavsumdan tashqari davrda qo'shimcha xizmatlar va alternativ turistik mahsulotlarni rivojlantirish samaradorlikni oshirishga xizmat qilishi qayd etilgan [6]. Shu bilan birga, infratuzilmani rivojlantirish va modernizatsiya qilish turizmning barqaror ishlashini ta'minlovchi asosiy omillardan biri sifatida Ahmedova tomonidan asoslab berilgan [7].

Kadrlar salohiyati masalasi ham alohida e'tibor qaratilgan yo'nalishlardan biri bo'lib, Yusupov tadqiqotlarida turizm sohasida malakali kadrlar yetishmasligi xizmatlar sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatishi ta'kidlanadi [8]. Bundan tashqari, Golubeva ichki turizmni rivojlantirish va kam byudjetli turistik mahsulotlarni joriy etish orqali infratuzilma bandligini ta'minlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkinligini ko'rsatadi [9].

O'zbekistonda turizmni rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlari va konsepsiyalarida ham ichki imkoniyatlardan samarali foydalanish, xizmatlarni raqamlashtirish va hududiy turizmni rivojlantirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan [10]. Bu yondashuvlar mintaqaviy turizmni barqaror rivojlantirishda ichki zaxiralarning muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Shunday qilib, tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, mintaqaviy turizm samaradorligini oshirish ko'p jihatdan ichki resurslardan foydalanish, mavsumiylikni kamaytirish, infratuzilmani rivojlantirish va kadrlar salohiyatini oshirish bilan bevosita bog'liqdir. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda aynan ichki zaxiralardan kompleks foydalanish mexanizmlarini amaliy jihatdan chuqur yoritish yetarli darajada emasligi mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda mintaqaviy turizm samaradorligini oshirishning ichki zaxiralarni aniqlash va ularni amaliy qo'llash imkoniyatlarini asoslash maqsadida kompleks yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil usuli orqali turizm sohasining tarkibiy elementlari - kadrlar, infratuzilma va boshqaruv jarayonlari o'zaro bog'liqlikda o'rganildi. Qiyosiy tahlil yordamida xorijiy va milliy tajribalar solishtirilib, samarali amaliy mexanizmlar aniqlashtirildi. Statistik ma'lumotlarni tahlil qilish orqali hududiy turizm rivojlanishidagi mavjud tendensiyalar baholandi. Shuningdek, umumlashtirish va mantiqiy tahlil usullari asosida ichki zaxiralardan

foydalanishning ustuvor yoʻnalishlari shakllantirildi. Mazkur yondashuv tadqiqot natijalarining ishonchliligini taʼminlab, amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur muammoning yechimi samaradorlikni oshirishning ichki zaxiralarini - kadrlar, infratuzilma va tashkiliy xarakterdagi yashirin imkoniyatlarni izlashni talab etadi. Ulardan foydalanish soha barqarorligini oshirishga va uning yil davomidagi rivojlanishini muvozanatlashtirishga imkon beradi [2].

Ichki zaxiralardan foydalanishning nazariy-uslubiy asoslari quyidagicha. Turizm faoliyatini boshqarishda ichki zaxiralar deganda, ichki resurslar va salohiyatlar majmui tushuniladi. Ulardan foydalanish katta hajmdagi tashqi sarmoyalarni talab qilmaydi, biroq soha faoliyati samaradorligining oʻsishini taʼminlaydi.

S. G. Lazarev [3] taʼkidlashicha, ichki zaxiralar sirasiga quyidagilarni kiritish mumkin:

- kadrlar bilan ishlash va tashkiliy jarayonlarni optimallashtirish;
- mavsumlar oraligʻidagi vaqtdan oqilona foydalanish;
- marketing va xizmat koʻrsatishni takomillashtirish;
- xodimlarning malakasini oshirish;
- faoliyatni toʻxtatmagan holda infratuzilmani rekonstruksiya qilish.

Ushbu zaxiralardan samarali foydalanish mavsumiy tebranishlar va tashqi omillarga bogʻliqlikni kamaytiradigan barqaror turizm modelini shakllantirishga koʻmaklashadi.

Qoraqalpogʻiston kabi investitsiyaviy jozibadorligi past hududlar uchun aynan ichki tashkiliy chora-tadbirlar rivojlanishning asosiy vositasiga aylanadi.

Qoraqalpogʻistonda turizmni rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitlari qanday? Qoraqalpogʻiston Respublikasi turizmni rivojlantirish uchun ulkan salohiyatga ega: Xorazm sivilizatsiyasining tarixiy yodgorliklari, Orolboʻyining betakror manzaralari, etnografik anʼanalar, oʻziga xos madaniyat va Nukusdagi I. V. Savitskiy nomidagi Davlat sanʼat muzeyida saqlanayotgan mashhur asarlar toʻplami shular jumlasidandir.

Biroq, statistika koʻrsatishicha, mintaqaning Oʻzbekiston turistik xizmatlari umumiy hajmidagi ulushi sezilarli darajada pastligicha qolmoqda - taxminan 3-4% [4]. Buning asosiy sabablari:

- yirik transport yoʻlaklaridan uzoqda joylashganligi;
- infratuzilmaning zaifligi va qulaylik darajasining pastligi;
- sayyohlik mavsumining cheklanganligi (aprel-oktyabr);
- xodimlarning malakasi yetarli emasligi.

Natijada, hudud salohiyatidan atigi 50% foydalanilmoqda, qish oylarida esa mehmonxonalarining toʻliqlik darajasi 20-25% gacha tushib ketadi [5].

Shu bois, asosiy vazifa - turizmni mavsumiy formatdan barqaror faoliyat yurituvchi sektorga aylantirishdir. Bunda mavsumdan tashqari davr tayyorgarlik, malaka oshirish va yangilanish vaqtiga aylanadi.

Ichki samaradorlik zaxiralaridan foydalanish bir necha yoʻnalishni oʻz ichiga oladi:

1. Xodimlarning malakasini oshirish va attestatsiyasi. Mavsumlar oralig‘i turizm sohasi xodimlarining faol kasbiy rivojlanish davri sifatida qaralishi lozim. Oliy ta‘lim muassasalari va mehmonxona biznesi assotsiatsiyalari ishtirokida hududiy o‘quv markazini tashkil etish quyidagi yo‘nalishlar bo‘yicha malaka oshirish kurslarini yo‘lga qo‘yish imkonini beradi:

- servis va mehmondo‘stlik;
- ekologik va madaniy turizm asoslari;
- menejment va marketing;
- xorijiy tillar va muloqot.

Xodimlarni davriy attestatsiyadan o‘tkazish hamda korxonalarni milliy sifat standartlari asosida sertifikatlash hududiy turizm mahsulotining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi [6].

2. Turizm infratuzilmasi obyektlarini konservatsiya qilish va yangilash

Qishda joylashtirish obyektlarini rejali ta‘mirlash va modernizatsiya qilish, mebel, interyer, kommunikatsiyalarni yangilash, tutash hududlarni obodonlashtirish maqsadga muvofiqdir. Sovuq mavsumda ishlamaydigan obyektlarning bir qismi vaqtincha konservatsiya qilinishi mumkin, bu esa ularning eskirishiga yo‘l qo‘ymaydi va ekspluatatsiya xarajatlarini kamaytiradi.

Shuningdek, bahorgi obodonlashtirish ishlarini - ko‘kalamzorlashtirish, yo‘l ko‘rsatkichlarini o‘rnatish, dam olish maskanlari va veloyo‘laklarni jihozlash tavsiya etiladi. Bunday amaliyot Qozog‘iston va Rossiyaning bir qator hududlarida muvaffaqiyatli qo‘llanib kelinmoqda, u yerda mavsumlar oralig‘idan tig‘iz davrga tayyorgarlik ko‘rish uchun foydalaniladi [7].

3. Kam byudjetli turlar va ijtimoiy dasturlarni tashkil etish. Mavsumlar oralig‘ida infratuzilma bandligini saqlab qolish uchun kam xarajatli va ijtimoiy turlarni rivojlantirish zarur. Bular dam olish kunlari uchun ekskursiyalar, ma‘rifiy sayohatlar, etnografik yo‘nalishlar, gastronomik festivallar, maktab va korporativ dasturlar bo‘lishi mumkin.

Bunday turlar ichki talabni rag‘batlantirib, kichik biznes rivojiga ko‘maklashadi va mahalliy aholining sayyohlik faoliyatida ishtirok etishi uchun imkoniyatlar yaratadi. N. A. Golubeva ta‘kidlaganidek [8], “mahalliy aholiga mo‘ljallangan ichki turizm sayyohlik infratuzilmasining barqarorligini ta‘minlaydi va tashqi oqimlarga bog‘liqlikni kamaytiradi”.

Bu Qoraqalpog‘iston uchun ayniqsa dolzarbdir: Nukus, Xo‘jayli, Chimboy aholisini turizmga jalb etish qo‘shimcha daromad manbai bo‘lib xizmat qiladi va hududiy o‘ziga xoslikni mustahkamlaydi.

4. Kadrlar salohiyati va moliyaviy resurslarni birlashtirish

Mavsumlar oralig‘idan ichki o‘qitish, ta‘mirlash va obodonlashtirish uchun foydalanish kadrlarni saqlab qolishga va xodimlarning sohadan ketib qolishining oldini olishga yordam beradi. Vaqtinchalik mavsumiy bandlik dasturlarini (ta‘mirlash va obodonlashtirish ishlarida) yaratish aholini barqaror daromad bilan ta‘minlash imkonini beradi.

Qo‘shimcha moliyaviy resurslarni quyidagilar hisobidan shakllantirish mumkin:

- mavsumiy foydani qayta taqsimlash;
 - bo‘lajak turlar uchun bonuslar va qisman oldindan to‘lov tizimini joriy etish;
 - Turizmni rivojlantirish bo‘yicha davlat va xalqaro grantlarda ishtirok etish [9].
- Yuqorida qayd etilganlarni amalga oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari quyidagilardan iborat. Taklif etilayotgan chora-tadbirlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish davlat, biznes va jamoat tuzilmalarining sa’y-harakatlarini muvofiqlashtirishni talab etadi. Asosiy yo‘nalishlar:

1. Mahalliy ma‘muriyatlar, oliy ta‘lim muassasalari va xususiy operatorlar vakillarini o‘z ichiga olgan Qoraqalpog‘iston turizmi bo‘yicha idoralararo muvofiqlashtiruvchi kengash tashkil etish.

2. Mavsumiy chora-tadbirlar rejalarini ishlab chiqish: kadrlar malakasini oshirish, ta‘mirlash, obodonlashtirish, reklama kompaniyalari.

3. Turizm obyektlarining texnik holati ko‘rsatilgan ma‘lumotlar bazasini shakllantirish, bu ularni modernizatsiya qilishni rejalashtirish imkonini beradi.

4. Mintaqaning me‘moriy va madaniy o‘ziga xosligini hisobga olgan holda turizm hududlari uchun mintaqaviy “dizayn-kod” joriy etish.

5. Kichik biznes va oilaviy korxonalarni mikrokreditlar hamda soliq imtiyozlari orqali qo‘llab-quvvatlash.

Shunday qilib, ichki zaxiralardan foydalanish vaqtinchalik inqirozga qarshi chora emas, balki tizimli rejalashtirishning bir qismiga aylanishi zarur. Ichki zaxiralardan foydalanishning xalqaro va milliy tajribasi. Jahon amaliyotida turizm mavsumiyligi yaqqol namoyon bo‘ladigan mamlakatlar - Finlyandiya, Norvegiya, Kanadada ichki zaxiralardan faol foydalaniladi. Bu mamlakatlarda mavsumlar oralig‘idagi davr gidlar malakasini oshirish, uskunalarni tekshirish, obodonlashtirish va yangi dasturlarni joriy etish uchun ishlatiladi.

O‘zbekistonda ham ijobiy o‘sinh sur‘ati kuzatilmoqda. 2025-yilgacha turizmni barqaror rivojlantirish konsepsiyasi [10]ga ko‘ra, quyidagilarga alohida e‘tibor qaratilmoqda:

- kadrlar tayyorlash;
- xizmatlarni raqamlashtirish;
- turizmning ekologik barqarorligini oshirish;
- ichki talabni rag‘batlantirishga imkon beradi.

Qoraqalpog‘iston ushbu yo‘nalishlardan o‘z dasturlari uchun asos sifatida foydalanishi va ularni mintaqaviy sharoitlarga moslashtirishi mumkin.

Shunday qilib, mintaqaviy turizm samaradorligini oshirishning ichki zaxiralaridan foydalanish Qoraqalpog‘iston Respublikasi barqaror rivojlanishining haqiqiy vositasi bo‘lib xizmat qiladi. Maqolada taklif etilgan chora-tadbirlar quyidagilarga imkon beradi:

- turistik xizmatlar sifatini oshirish;
- xodimlarning bandligi va daromadlari barqarorligini ta‘minlash;
- infratuzilmaning texnik holatini yaxshilash;
- ichki turizm va ijtimoiy tashabbuslarni faollashtirish.

Uzoq muddatli istiqbolda bu Qoraqalpog‘istonning ekologik va madaniy turizm hududi sifatidagi ijobiy obro‘-e‘tiborini shakllantiradi, yangi ish o‘rinlari yaratadi hamda mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy poydevorini mustahkamlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari mintaqaviy turizm samaradorligini oshirish bevosita ichki zaxiralardan foydalanish darajasiga bog‘liqligini ko‘rsatdi. Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida mavjud tabiiy, tarixiy va madaniy resurslar yuqori salohiyatga ega bo‘lsa-da, ularning iqtisodiy natijadorligi yetarli darajada shakllanmagani aniqlandi. Ayniqsa, turizm faoliyatining mavsumiy xususiyatga egaligi, infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmagani hamda malakali kadrlar yetishmovchiligi soha barqarorligini cheklovchi asosiy omillar sifatida namoyon bo‘ldi. Shu bilan birga, tadqiqot davomida aniqlanishicha, mavjud ichki imkoniyatlardan tizimli va maqsadli foydalanish orqali turizmni yil davomida faol ishlaydigan barqaror tarmoqqa aylantirish imkoniyati mavjud.

Ichki zaxiralardan samarali foydalanish turizmni rivojlantirishda katta hajmdagi tashqi investitsiyalarga bo‘lgan ehtiyojni kamaytiradi va mavjud resurslar hisobidan yuqori iqtisodiy samaraga erishish imkonini beradi. Xususan, mavsumlar oralig‘idan oqilona foydalanish, xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish, boshqaruvni takomillashtirish va infratuzilmani modernizatsiya qilish orqali turizm xizmatlari hajmini kengaytirish mumkinligi asoslandi. Natijada turizm sohasining nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy ahamiyati ham ortadi, ya‘ni aholi bandligi ta‘minlanadi, daromad manbalari kengayadi va hududning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatiladi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi amaliy takliflar ilgari suriladi. Avvalo, turizm sohasida kadrlar salohiyatini mustahkamlash muhim yo‘nalish sifatida qaraladi. Shu maqsadda hududiy o‘quv markazlarini tashkil etish, muntazam malaka oshirish kurslarini yo‘lga qo‘yish hamda xizmat ko‘rsatish sifatini baholashning zamonaviy tizimini joriy etish zarur. Bu esa xizmatlar sifatini oshirish va hududning raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, mavsumdan tashqari davrda turizm infratuzilmasidan samarali foydalanish tizimini shakllantirish lozim. Bunda mehmonxonalar, dam olish maskanlari va boshqa obyektlarni ta‘mirlash, modernizatsiya qilish hamda ularning texnik holatini yaxshilash orqali keyingi faol mavsumga tayyorgarlikni kuchaytirish mumkin. Shu bilan birga, ayrim obyektlarni vaqtincha konservatsiya qilish orqali ekspluatatsiya xarajatlarini optimallashtirish maqsadga muvofiqdir.

Uchinchidan, ichki turizmni rivojlantirish va talabni rag‘batlantirish muhim ahamiyatga ega. Kam byudjetli, ijtimoiy va qisqa muddatli turistik mahsulotlarni joriy etish orqali infratuzilma bandligini yil davomida saqlab qolish mumkin. Bu nafaqat turizm korxonalarining daromadini barqarorlashtiradi, balki mahalliy aholining turizm faoliyatiga jalb etilishini ham kuchaytiradi.

To‘rtinchidan, turizmni boshqarishda zamonaviy raqamli texnologiyalarni keng joriy etish zarur. Onlayn bron qilish tizimlari, raqamli marketing vositalari va ma‘lumotlar bazalaridan foydalanish turistlar oqimini boshqarish, xizmatlar sifatini

o'shish va marketing samaradorligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Bu esa hududning turistik jozibadorligini o'shishda muhim omil hisoblanadi.

Beshinchidan, turizm sohasida davlat, xususiy sektor va mahalliy aholi o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish lozim. Ushbu hamkorlik asosida hududiy rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish, moliyaviy resurslarni birlashtirish va infratuzilma loyihalarini amalga oshirish samaradorlikni oshiradi. Ayniqsa, kichik biznes va oilaviy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash turizm xizmatlari turlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Ichki zaxiralardan foydalanish mintaqaviy turizmni rivojlantirishning muhim strategik yo'nalishi sifatida qaralishi lozim. Ushbu yondashuvni tizimli ravishda amalga oshirish orqali turizm xizmatlari sifatini oshirish, iqtisodiy samaradorlikni kuchaytirish hamda hududning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Капустина О. И. Региональные аспекты развития внутреннего туризма. - Екатеринбург: УрФУ, 2020. - 212 с.
2. Маманабиева Н. И., Муминова А. З. Туризм как фактор устойчивого развития регионов. - Ташкент: Университет мировой экономики и дипломатии, 2022. - 180 с.
3. Лазарев С. Г. Управление эффективностью туризма в регионах. - Санкт-Петербург: Герда, 2021. - 164 с.
4. Госкомтуризм Узбекистана. Отчёт о состоянии туристической отрасли по регионам. - Ташкент, 2024. - 56 с.
5. Козлов В. П. Сезонность в туристской деятельности и пути её регулирования. - Москва: Финансы и статистика, 2019. - 195 с.
6. Юсупов Ш. М. Кадровый потенциал туристической отрасли Узбекистана. - Самарканд: СамГУ, 2022. - 134 с.
7. Ахмедова Р. С. Инфраструктурное обеспечение туризма: региональный аспект. - Ташкент: Fan va texnologiya, 2020. - 205 с.
8. Голубева Н. А. Малобюджетный туризм: экономические и социальные эффекты. - Казань: КФУ, 2021. - 98 с.
9. Министерство туризма Республики Узбекистан. Программа развития внутреннего туризма 2023-2025. - Ташкент, 2023. - 64 с.
10. Концепция устойчивого развития туризма Узбекистана до 2025 года. - Ташкент: Министерство туризма, 2023. - 72 с.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:

Ingliz tili muharriri:

Rus tili muharriri:

Musahhih:

Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li

Karimova Shirin Zoxid qizi

Sadikov Shoxrux Shuxratovich

Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2026-yil, aprel, 4-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta:

info@marketingjournal.uz

Bot:

[@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)

Tel.:

+998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. ГОСТ 7.56-2002 " Seriyali nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlataro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**